

Ο κάθε τόπος έζησε τις δικές του μοναδικές στιγμές, οπότε ο χρόνος αποτύπωσε ανεξίτηλα τα σημάδια του και άλλαξε τον ρου της ιστορίας.

Ένα ταξίδι στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία του νομού Καρδίτσας με αναφορά σε τρεις εποχές, επιχειρεί το ΑΠΕ-ΜΠΕ με στοιχεία της Σταυρούλας Σδρόλια, προϊσταμένης της Εφορίας Αρχαιοτήτων Λάρισας.

Τρεις είναι αυτές οι εποχές για την περιοχή της Καρδίτσας, όπως προκύπτει από τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά της μνημεία: ο 13ος αιώνας, ο 16ος και ο 19ος. Στους ναούς και στα μοναστήρια, έχουν αποτυπωθεί περισσότερο από αλλού όλες οι σημαντικές στιγμές της ιστορίας της περιοχής της Καρδίτσας και συνιστούν ένα ενδιαφέρον και ευδιάκριτο σύνολο μέσα στο μνημειακό πλούτο του ελληνικού χώρου.

Τον 13ο αιώνα, όπως επισημαίνει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η αρχαιολόγος, η Δυτική Θεσσαλία έρχεται ξαφνικά στο προσκήνιο, λόγω της πυκνής επικοινωνίας μέσω της Πίνδου, με την πρωτεύουσα του Δεσποτάτου της Ηπείρου, την Άρτα. Τότε κτίζεται το κάστρο του Φαναρίου, που έλεγχε το μεγαλύτερο μέρος του θεσσαλικού κάμπου, καθώς και η περίφημη μονή Λυκουσάδας, ηγεμονικό καθίδρυμα, στο χωριό Λοξάδα, κάτω από το Φανάρι. Από την τελευταία, σύμφωνα με την κ. Σδρόλια, σώζονται μόνο λίγα ίχνη αλλά στην εποχή της κατείχε μεγάλες εκτάσεις σε όλη τη Θεσσαλία.

Σημαντική πρέπει να ήταν και η μονή του Αη- Γιάννη στο Παλιούρι, της ίδιας εποχής, που μαζί με την προηγούμενη, και την πιο γνωστή Πόρτα Παναγιά, δείχνουν το πάθος των

τοπικών γαιοκτημόνων, που είχαν ανεξαρτητοποιηθεί από την Κωνσταντινούπολη, για εδραίωση της κυριαρχίας τους.

Μετά την επικράτηση των Τούρκων στα τέλη του 14ου αιώνα, ακολουθεί μια περίοδος ύφεσης, από την οποία βγαίνει η περιοχή στα μέσα του 16ου αιώνα, όταν φθάνουν τα μηνύματα για τα προνόμια της Εκκλησίας και οι ισχυροί της περιοχής αρχίζουν ξανά να χρηματοδοτούν την ανέγερση εκκλησιών.

Με το πρότυπο της μονής Δουσίκου, ανεγείρονται η μία μετά την άλλη όλες οι γνωστές μονές των Αγράφων, με πρώτες τις μονές Κορώνας και Πέτρας. Κτίσματα αξιώσεων, διευκρινίζει η ίδια, με κυριαρχία στην αρχή του σταυροειδούς αγιορείτικου τύπου με τρούλο και αργότερα του συνεπτυγμένου τύπου, που ονομάστηκε τύπος των μονών της Πίνδου λόγω της μεγάλης διάδοσης στην περιοχή (καθολικά στο Βλάσι, το Μαυρομμάτι, τη Φυλακτή, την Πελεκητή, τη Σπηλιά και πολλά άλλα). Τα μοναστήρια αυτά που διακοσμούνται σταδιακά στους επόμενους αιώνες, συσπειρώνουν γύρω τους ένα μεγάλο κύκλο καλλιτεχνών και εκκλησιαστικών λογίων, οι οποίοι, σε σύνδεση με τις ονομαστές σχολές της περιοχής, δημιουργούν μοναδικά καλλιτεχνικά σύνολα, τα οποία ήταν ξακουστά μέχρι τη μακρινή Ρωσία.

Πολλές από τις τοιχογραφίες και τα κειμήλια της εποχής εκείνης σώζονται μέχρι σήμερα και συνιστούν ένα αξιόλογο επισκέψιμο δίκτυο μέσα στο υποβλητικό τοπίο των Αγράφων. Μοναδικότητα της περιοχής τα πολλά πορτραίτα των κτητόρων, ζωγραφισμένα μέσα στις εκκλησίες, όπως οι σπουδαίοι Ανδρέας Μπούνος, Παναγιώτης Μορφέσης, Κωνσταντίνος και Γεώργιος Σλουτζιάρης και άλλοι, οι οποίοι μόνο με τους ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας μπορούν να παραλληλισθούν, με τους οποίους άλλωστε σχετιζονταν.

Τα παραπάνω φαινόμενα φθάνουν στην ακμή τους στο πρώτο μισό του 17ου αιώνα και υφίστανται αργότερα τους κραδασμούς της ληστείας και των επαναστατικών κινημάτων.

Ένα καινούργιο ανακαινιστικό κύμα σημειώνεται τον 19ο αιώνα, στον κάμπο αυτή τη φορά, την εποχή της χορήγησης των δικαιωμάτων του Τανζιμάτ. Ναοί μεγάλων διαστάσεων, με πολύπλοκη θολοδομία, χρηματοδοτούνται από τους πλούσιους εμπόρους και διακοσμούνται οι περισσότεροι από Σαμαριναίους ζωγράφους, για να καταλήξει η κ. Σδρόλια:

Βυζαντινές διαδρομές στο νομό Καρδίτσας

Συντάχθηκε απο τον/την Administrator
Σάββατο, 21 Απρίλιος 2018 14:15

«Με πρώτους τους ναούς του Παλαμά και της Καρδίτσας, δεκάδες ναοί γεμίζουν με τοιχογραφίες με πλούσιο πρόγραμμα και χαρούμενα χρώματα, στους οποίους περνούν όλα τα μηνύματα της νέας εποχής, λίγα χρόνια πριν την απελευθέρωση».

Στοιχεία για τα βυζαντινά και θρησκευτικά μνημεία του νομού Καρδίτσας, παρουσιάστηκαν από την κ. Σδρόλια, σε εκδήλωση που πραγματοποιήσε στην Καρδίτσα, η Ένωση Αγραφιώτικων Χωριών Καρδίτσας και η χριστιανική Αγωγή Καρδίτσας.

(ΑΠΕ-ΜΠΕ)